

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo „Korošca“ v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enoslojno petilvrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 11.

V Celovcu, v petek, dne 31. januarja 1908.

Leto I.

Kakšna naj bo slovenska stranka na Koroškem?

Če dandanes pogledamo politično življenje avstrijskih narodov, vidimo, da se vse stranke pri posameznih narodih združujejo v ta namen, da varujejo svojo narodno posest, skratka, da varujejo pravice svojega naroda.

Poglejmo na pr. Nemce! Ni še dolgo od tega, kar so si posamezne nemške stranke med seboj, posebno pri volitvah, strašansko nasprotovale. Kak Schönerrjanec ni mogel videti Wolfovega volilca in narobe. Oba sta zopet strastno nastopala proti kakemu nemškemu liberalcu in vsi trije proti nemškemu klerikalcu i. t. d. Posebno v nekaterih krajih je bilo skoro toliko nemških strank, kolikor volilcev. Ravno tako je bilo pri drugih narodih.

V zadnjem času pa vidimo, da so se razmere popolnoma predrugačile.

Nemške stranke so se začele bližati druga drugi. Samo nemška klerikalna stranka in nemški socialni demokrati so ostali izven zveze. Toda tudi v tem oziru je postalo drugače. Nemški klerikalci so se prej delali Slovanom prijazne. Mi spominjamo samo na takoimenovani „železni obroč“, v katerem so sedeli večinoma Slovani in nemški klerikalci. Ko pa so prišli nemški krščanski socialci na Dunaju do večje moči, so takoj

pokazali, da Slovanom niso prijazni. Ravno na Dunaju je bilo mnogo Čehov, ki so krščanske socialce podpirali tako dolgo, dokler so prišli do svoje moči, in znano je, da se je župan Lueger celo interesiral za glasove slovenskih kostanjarjev na Dunaju. Ko pa so imeli enkrat vso moč v rokah, se v narodnem oziru od nemških nacionalcev niso več razločevali.

Odkar so se vse te klerikalne stranke v avstrijskem parlamentu združile pod vodstvom Luegerja, od tistega časa je ta stranka tudi v nastopu proti Slovanom edina. Ker se bojé nemških nacionalcev in nemške liberalne stranke vobče, povdarjajo na svojih shodih pri vsaki priliki, da so ravnotako strogo nacionalni, kakor druge nemške stranke.

To so tudi tam, kjer imajo svojo moč, namreč na Dunaju, že večkrat javno pokazali. Pokazali pa so tudi v avstrijskem parlamentu s tem, da so se združili z drugimi Nemci v en posebni narodni odbor, ki ima namen, da strogo varuje narodne pravice Nemcev, ali še bolje povedano, da z vsemi močmi zabranjuje, da bi Slovani, posebno pa Slovenci, kdaj prišli do postavno jim zajamčenih pravic. Tisti ljudje torej, ki so si bili prej najhujši nasprotniki, so edini tedaj, kadar se gre zoper Slovane, posebno pa Slovence!

Samo socialni demokrati stojijo še zunaj tega odbora. To pa zaradi tega, ker imajo nemški

socialni demokrati v svoji sredi tudi slovanske socialne demokrate. Med temi slovanskimi socialnimi demokrati so pa češki socialni demokrati ravnotako strogo narodni, mi lahko rečemo narodno navdušeni, kakor češki radikalci ali druge češke narodne stranke.

Sedaj pa pogledjmo malo na majhno barčico slovenske polilike na Koroškem! Kaj pa tukaj opazujemo? Ali so se tisti politikarji, ki so dosedaj vedno vodili to barčico, od teh razmer v državnem zboru kaj naučili?

Vsak, komur se gre samo za napredek in za blagostanje koroških Slovencev, bi mislil, da moramo koroški Slovenci v prvi vrsti gledati na to, da pridobimo kolikor mogoče veljave tudi na zunaj! To je pa samo mogoče, če nas je več! Tem več, tem boljše! Mislili bi torej, da naši dosedanji voditelji gledajo v prvi vrsti na to, če je kdo Slovenec, in da skušajo vse tiste, kateri so vsaj rodod Slovenci, zase pridobiti, tembolj, ker je znano, da se moramo mi koroški Slovenci v prvi vrsti sami pomagati.

To se pa dosedaj ni zgodilo. Kdor ni bil dosedaj ravno istega političnega mišljenja kakor „Mir“ ali g. msgr. Podgorc in g. dr. Brejc, tisti v očeh teh politikov ni bil pravi Slovenec, tisti je bil nevaren liberalec, nemčur, socialist i. t. d. Če je bil kdo še tako dober Slovenec, če je mo-

PODLISTEK.

Sovražniki koroških kmetov.

Piše koroški kmet Š . . .

Koroški kmetje od nekdanj radi politiziramo. To je naša stara navada in pravica, katere nam noben poštenjak ne more odreči ali vzeti. Jaz sem koroški kmet, zato pa tudi rad politiziram. Dosti sem se že pregovarjal s kmeti in gospodo o nadlogah in bremenih, ki težijo dandanes kmetijski stan; preudaril sem in premislil delovanje in skrite namene tistih ljudi, ki se prilizujejo kmetu za dobre prijatelje, v resnici ga pa sovražijo.

Kmetu se danes slabo godi zato, ker ima več sovražnikov. Ljubi kmetje! Ali pa tudi veste, kdo so naši sovražniki? Nekateri pravijo: delavci! Zato ker se ti pritožujejo čez visoke cene. To pa ni res. Prvič so delavci navadno naši otroci, ki morajo tudi živeti. Drugič pa mi kmetje nič ne dražimo. Dražijo le drugi. Spomnil bi Vas pa rad na druge! Na tistih krajih, kjer vidite danes sezidane lepe hiše ali vile, v katerih si mestna gospoda hladi poleti svoje glave, na tistih krajih so stale še pred nekaj leti prelepe domačije koroških kmetov, kateri so bili še naši dobri znanci in prijatelji. Nekega večera so se otožno in žalostno poslovili in ločili od Vas in ni bilo več glasu slišati o njih. Čez nekaj tednov pride nov gospodar, gospod iz mesta na oglede, kako in kaj je treba storiti, da bi se mogel čez poletje

razveseljovati na nekdanj kmetijski domačiji. Pridejo zidarji in mizarji, da opravijo svoj posel, in nekdanj ponosna stara kmetija našega soseda in prijatelja se je izpremenila v vilo ali gosposko hišo. Po naključju ste morebiti tega ali onega izmed teh nesrečnih kmetov, ki so prišli ob svojo kmetijo, videli pozneje delati v tovarnah ali rudokopih. Hitro se je skrtil, če Vas je opazil, ker ga je bilo sram. Na njegovo kmetijo pa prihaja gospoda vsako poletje se razveseljovat. Ljubi kmetje! Nekdanj je bilo vse drugače pri nas na deželi. Ob jezerih in prisojnih hribčkih, kjer stojijo danes nobel vile, tam so še pred desetimi ali dvajsetimi leti gospodarili koroški kmetje. In ko vidite, kako leto za letom prehajajo lepe kmetije v tuje gosposke roke, pa se bodele nehote vprašali: S kakšno pravico se podi koroške kmete s svoje preljube domačije, katero so podedovali od svojih očetov? Ako bi vprašali katerega izmed nesrečnih kmetov, kako je prišel ob svojo domačijo, povedal bi Vam marsikateri tako, kakor mi je pripovedoval moj bivši sosed France Vanko, kako so njega spravili ob domačijo. France Vanko mi je pripovedoval, da je storil znanje s trgovcem B. v mestu in ta ga je pregovoril, da je odprl štacuno, katere ni zastopil ne on, njegova žena pa tudi ne! Trgovec mu je dajal prav rad blago na up ali „puf“. Obesil je prijatelju vse slabo blago, kar ga sam ni mogel prodati. Če je ta vprašal za račun, rekel je vedno, bomo že naredili! In naredili so! Vanko je prav pridno jemal blago in ga prodajal. Računov pa ni mogel nikoli poplačati, ker se mu je ves denar, kar ga

je skupil za blago, raztepel tako, da sam ni vedel kam. Moral je dajati tudi sam večinoma na „puf“, kar pa ni zapisoval tako „natančno“ kakor njegov „prijatelj“ v mestu. Tako je torej France Vanko prodajal v svoji štacuni več let, dokler je imel pri trgovcu B. kredit. Kar naenkrat pa se je prijateljstvo nehalo, ko kredita ni bilo več. Ker France Vanko ni mogel poplačati dolgova svojemu nekdanjemu prijatelju B., ga je B. tožil, tako je prišla torej njegova kmetija na boben — in kupil jo je sam trgovec B., ki se hodi dandanes še hladit v lepo domačijo mojega prijatelja. To je zgodba mojega soseda F. Vanka, ki mora sedaj delati v tovarni, da preživlja pošteno sebe in svojo ubogo družino. Koliko takih in enakih slučajev bi lahko naštel; pa ni treba, ker jih gotovo sami dobro veste.

Takih in enakih „prijateljev“, ki usiljujejo kmetom svoje slabo blago na „puf“ in posojujejo in usiljujejo stotake in tisočake samo zato, da lažje premetijo in pahnejo kmete v dolgove, potem pa jih poženejo z njihovih kmetij, takih prijateljev — pravim — je pri nas na Koroškem jako veliko. To so naši najnevarnejši sovražniki. Kmetje, ogibajte se jih! Nič jim ne verujte, nič jim ne zaupajte! Oni hočejo imeti Vaše kmetije, zato se Vam prilizujejo. Najbolj pametno je, da se kmetje sami združimo v gospodarska in politična društva, da ustanovimo sami Rafajzbove posojilnice in dajemo mi sami drug drugemu kredit. Kmet naj drži s kmetom in naj se ne pusti vjeti v zanjke krivih prijateljev.

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

goče v prejšnjih časih, ko so še drugi gospodje vodili slovensko politiko, bil v prvih vrstah in mnogo žrtvoval, izgubil je vso veljavo v tistem hipu, ko ni več šel s temi gospodi čez drn in strn; zavrgli so ga, kakor hitro ni hotel več slepo ubogati.

Navadno velja izrek: Več glav, več misli, in pa: Vse ne gre po enem kopitu. Toda pri nas naj bi šlo vse po eni komandi! Zaraditega je sčasoma stopilo mnogo starih rodoljubov na stran; boljbolj so se odtujili slovenski politiki, ker niso marali več podpirati samo klerikalizma, ki ima v zadnjem času celo čisto kranjsko barvo. Prišel je „Štajerc“ in s svojo poljudno pisavo marsikoga pridobil. Začel se je razširjati po naših krajih in bilo ga je po naši deželi kmalu več ko „Mira“. Vsak trezni rodoljub bi bil mislil, da bo to našim politikom odprlo oči in da se bodo postavili bolj na splošno slovensko stališče.

Toda to se ni zgodilo! Le še bolj srdito, le še hujše so se zaganjali na shodih v te ljudi, slikali jih kot brezverce i. t. d. Ker so bili tudi nekateri učitelji, ki vendar ne smejo in ne morejo podpirati klerikalizma, v teh vrstah, govorilo se je na vseh shodih proti učiteljstvu in proti sedanji šoli.

Da, še več! O „Štajercu“ se ne more reči, da se poteguje za vse naše pravice; toda kaj je zagrešil naš skozinskoz domač, pošteno pisan naroden list, da se vanj in v vse tiste, o katerih mislijo, da so za njimi, v prav vsaki številki „Mirovi“ tako zaganjajo?!

Da je seveda vsak socialni demokrat, če je tudi dober Slovenec, priteh gospodih že naravnost „bavbav“, nam ni treba še posebej poudarjati.

To pa ni nobena slovenska politika, ampak strankarsko zagrizena politika, ki samo odbija že tako maloštevilne Slovence na Koroškem, nam pa ne more prinesiti rešitve. Rešitev more prinesiti koroškimi Slovence le taka stranka, v kateri ne bodo sami klerikalci.

Zato pa kličemo zopet in zopet vse Slovence, da podpirajo naš list, čegar geslo je: V združevanju je moč!

Dopisi.

Celovec. V vrbskem jezeru je utonil pri drsanju g. dr. Hock, zdravnik iz Beljaka. O tej veliki nesreči se poroča: Dr. Hock se je pripeljal proti večeru do Krive vrbe, kjer je izstopil iz železnice. Premišljal je še poprej, ali bi se šel na jezero drsat ali ne; nazadnje se je odločil, navezal drsalke ter šel. Kakor znano, vrbsko jezero ne zamrzne celo naenkrat; najprej zamrzne med Porečami in Otokom, potem šele pri Goričici in pri Krivi vrbi. Vzrok temu so, kakor pravijo, gorki studenci ali vrelci, ki imajo svoj izvir na nekaterih krajih v dnu jezera; največ jih je med Krivo vrbo in Ribnico. Nesrečni dr. Hock pa je ravno tja zašel, kjer jezero tako dolgo ne zamrzne in se je zadnjo nedeljo naredila komaj 3 centimetra debela ledena skorja. Led se mu je udrl in tako je nesrečnež zašel v valove ledeno mrzlega jezera. Vpil je grozno na pomoč; neki stari mož Kupelwieser se je priplazil po trebuhu skoro do njega in mu molil lesen drog, toda dr. Hock je bil ves zmučen in ni imel več toliko moči in zavesti, da bi bil zgrabil za drog. Tako se je vpricho Kupelwieserja potopil in našel svoj grob v hladnih valovih. Vrbsko jezero pač vsako zimo zahteva svojih žrtev in nesreč; ena največjih in najžalostnejših je pač ta; kajti dr. Hock je bil obče znan, dober zdravnik in zapušča vdovo z otroci.

Borovlje. Kake nesramnosti in lumparije se upajo delati naši c. kr. uradniki, to presega že vse meje. Slovenec na Koroškem je menda po mnenju teh visokih gospodov samo davkoplačevalec, s katerim bi se radi igrali, kakor bi se jim pač poljubilo. Kako grdo in brezvestno kršijo gospodje c. kr. uradniki v členu 19. državnega osnovnega zakona Slovence zapuščeno ravnopravnost, nam pojasnuje sledeče: „Hranilnica in

posojilnica v Borovljah“ je sprejela od c. kr. urada za odmero pristojbin v Celovcu (Gebührenbemessungsamt) pismo z naslovom:

Hranilnica in posojilnica
(windischer Sparverein)

in Ferlach
(brotlje).

Naša hranilnica si je pridobila naenkrat zupanje vseh Rožanov, posebno pa Borovljanov; Nemška pa je zgubila radi slabega gospodarstva nekaterih gospodov ves kredit. Mi zato nič ne moremo. Da pa hoče c. kr. urad menda pomagati nemški hranilnici zopet na noge s tem, da smeši in psuje našo hranilnico z besedo „windisch“, — je jasen škandal; pomagala pa ji tudi ta „pijontarska“ „medicina“ ne bo. Vsak dostojen človek, ki ima manire, bodisi Slovenec ali Nmec, obsoja tako postopanje c. kr. oblasti.

Črna. Tudi pri nas, v skalnati Črni, so prebivalci jako hudo zadeti zavoljo neznosne draginje mesa, posebno govejega mesa. Črnjani se ga bodo morali vzdržavati in se posluževati domače rastlinske hrane, če se ne bodo v doglednem času znižale cene mesa. Že pred novim letom je bilo obče znano, da so precej padle cene pri živini, toda pri nas sedaj ni duha ne sluha o tem, da bi padle cene pri mesu vsaj za majhno svotico; znižana cena bi bila na vsak način opravičena. Kmetje se hudujejo nad tem, oni za dober kup prodajajo živino, a naši mesarji pa pri prodajanju mesa o tem ničesar ne vedo. Ena kila govejega mesa stane pri nas še zmiraj 1 K 36 vin., kar je gotovo za nas Črnjane hud udarec. Če pomislimo, da more naše rudarsko konsumno društvo prodajati 1 kilo govejega mesa za 1 K 15 vin., pri kateri ceni ima — vse stroške odračunjeno — še svoj gotov dobiček, zakaj bi ne bilo mogoče, da bi v tem razmerju ne izhajali naši mesarji pri nižjih cenah mesa! V takem slučaju bi bilo naše c. kr. okrajno glavarstvo na prvem mestu poklicano, da predpisuje našim mesarjem pod kaznijo primerne cene s tem, da se poslužuje § 51. obrtne postave, ki so jo skovali državnozborni poslanci gotovo ne z namenom, da ostanejo postavne besede samo na papirju, ampak, da se avstrijsko ljudstvo zavaruje pred oduškim postopanjem. Opozarjam naše gospodinje na gospodinje v Mödlingu, katere so sklenile, da najprej skozi 2 tedna ne kuhajo nobenega mesa, in če cene ne padejo še dlje ne. Kar so obljubile, so izvedle. Ni pa preteklo 14 dni in že so šli mesarji s cenami navzdol. Posnemajte jih toraj tudi, Črnjani, če se cene kmalu ne znižajo. Mesarjem pa priporočamo, da dobro preudarijo ta članek, katerega pošljemo tudi na adresu c. kr. okrajnega glavarstva v Velikovec.

Ojstrica. Pravo vigred imamo sedaj pri nas, na planini. Dasiravno leži Ojstrica 981 m nad morjem, nimamo že skoraj tri tedne več snega, pa tudi gorko je, da shajajo ljudje lahko brez suknje na prostem. Za mesec januar je to gotovo nekaj nenavadnega, vendar tudi mi že dolgo nismo imeli tako prijetne zime kakor letos. Nekaterim našim kmetom, ki imajo spravljati mnogo lesa v dolino je to pač v veliko škodo.

Borovlje. (Nepotrebna konkurenca.) Namen in zadnji cilj vsake posojilnice je gotovo, da ona pomaga delavcem in obrtnikom in gre na roko kmetom. To ve vsak, samo gospodje okoli nemške posojilnice v Borovljah mislijo menda precej drugačno. Zgradili so veliko hišo, v kateri je prostorna gostilna in prodajalna z mešanim blagom. Kaj hočejo s tem? Nič drugega kakor nepotrebno konkurenco delati in oškodovati domače gostilničarje in obrtnike. Njih gostilna, katera je v rokah nekega tujca, dela konkurenco vsem gostilničarjem, posebno pa g. Justu; njih prodajalna z mešanim blagom pa bi naj pomagala tudi nekemu tujcu do denarja, katerega menda gospodje pri nemški posojilnici domačim obrtnikom ne privoščijo. Radi tega moramo res z veseljem pozdravljati novo ustanovljeno slovensko posojilnico, ki ni za to tukaj, da bi delala domačinom konkurenco, ampak za to, da njim pomaga.

Podgora. Pri nas in po celem spodnjem Rožu je bučelarstvo jako razširjeno, tako da se nekatera leta pridela prav mnogo strdi. A če se pomisli, kako draga je dandanes strd in kako drago se plačujejo bučele, tedaj se moramo res čuditi, kako majhen dobiček imamo mi od svojega bučelarstva. Že pred kratkim je v „Korošču“ nek g. dopisnik iz Šmarjete opominjal bučelarje na potrebo, da naj ustanovijo bučelarsko društvo. Ta misel je res vredna da se izpelje, kajti le če bomo združeni v društvu in bomo skupno in v večjem prodajali strd in bučele, le potem bomo imeli tak dobiček kakor ga imajo bučelarji v drugih deželah. Najprvo bi pač bilo treba, da napravimo kako skupno posvetovanje, na katerem bi nas kak strokovnjak poučil o pomenu bučeloreje. Če bo vsak izmed nas pravi gospodarski pomen bučelarstva uvidel, potem bo gotovo tudi vsak rad pristopil bučelarskemu društvu.

Podgorski kmet.

Podljubelj. Ni še dolgo, kar sta se pri nas v neki gostilni dva Borovljanca malo spopadla; bila sta oba Slovence, pa eden je bil nemškega, drugi pa slovenskega mišljenja. Pri tem sta se dajala tudi radi neke višje nemškutarske glave v Borovljah, končno pa je rekel prvi: „In res je, odkar je ta človek pri nas, smo mi kakor miš in mačka med seboj!“ Res je! Odkar je tisti človek v Borovljah, ki je vzrok, da se je nekdo ustrelil in da je potem bila polovica posestva prodana, od tistega časa v Borovljah ni pravega miru in ga menda ne bo, dokler oni gospod ne odide.

Eden, ki mnogo ve.

Velikovec. (Nekaj o naših uradih.) Naš davčni urad menda ne ve, da je on za stranke tu in ne stranke zanj. Kar se v tem uradu godi, presega že vse meje. Nedavno imel je nek posestnik iz okolice plačevati davek. Ob 8. uri pride v urad, a drug ni bil navzoč kot sluga. Čaka in čaka in okoli 9. ure prično prihajati gg. uradniki, eden zadnjih seveda g. davkar. Počasi se sleče, obleče uradni jopič, izvleče pipo, jo počasi nabaše in prižge ter se v neke spise zagleda; da ga stranke že čakajo, mu je deveta briga. Naš mož čaka še nadalje, a ko mu je bilo okoli 10. ure vendar le preveč čakanja in začne opravičeno godrnjati in zahtevati, naj ga odpravijo, ker ima še daleč domu, se g. davkar odreže: „Najprvo je pošta, potem stranke“, in glej naš mož res ni bil prej odpravljen, dokler se g. davkarju ni zljubilo pokaditi svojo pipo in pregledati pošto. Kako pridejo davkoplačevalci do tega, da morajo čakati po cele ure, predno se gospodu poljubi jih takoj odpraviti, kakor to določa službeni predpis. To pa ni edin slučaj, ki razsvetljuje uradovanje v davčnem uradu; imamo jih še več na razpolago.

Slavnemu finančnemu ravnateljstvu svetujemo, da obrne malo več pozornosti na ta urad.

Velikovec je pa tudi sedež c. kr. geometra za sodne okraje Velikovec Dobrla ves in Železno kapljo. Toda odkar je šel spomladi višji geometer Lariš v „velezasluženi“ pokoj, to mesto še ni zasedeno. Pravijo, da je v tem uradu na kupe nerešenih aktov. V javnem interesu zahtevamo, da se to mesto v najkrajšem času razpiše in zasede. Pričakujemo pa, da bode novi uradnik zmožen slovenskega jezika vsaj v besedi, da ga bodemo Slovenci razumeli.

Podgora. Že zadnjič se je nek dopisnik iz podjunske doline pritoževal na slabo zemljepisno znanje poštних uradnikov. V slabo tolažbo temu sotrpinu moram povedati, da tudi pri nas v Rožni dolini ni nič boljše. Tudi mi pridemo v prav občutljive neprilike, ker manjka slavnim c. kr. poštним uradnikom najprimitivnejšega zemljepisnega znanja. Gotovo je menda to najsragnetnejše očitjanje, kar se more tem uradnikom, katerih glavno delovanje sloni na podlagi geografičnega znanja, zabrusiti v obraz in to opravičeno, kajti oni niti avstrijske kronovine ne znajo. Ali pa tiči za tem morda zlobnost? To bi bilo tem hujše in naravnost kazensko. Zadnjič je dopisnik dokazal, da ne znajo ločiti Kranjske od Koroške, jaz hočem danes povedati, da ne ločijo Koroške od Primorske. Na Goriškem

namreč obstoja tudi neka pošta Podgora pri Gorici. Na to pošto se pošiljajo vsi moji dopisi, kateri imajo slovenski naslov. Nič ne pomaga, če je na naslovu še tako razločno zapisano: Koroško, niti ne pomaga, da sem se že dvakrat pritožil na direkcijo v Gradcu, vse zastonj, moji dopisi hodijo tako vztrajno in dosledno na Goriško, kakor da bi oni ambulančni uradnik, ki tako slavno blešči z zemljepisnim znanjem, imel „Freibrief“ od samega ministra in dobil za vsako napačno poslano pismo posebno nagrado. Da se pri tem slovenski naslov prečrta križem-kražem, to se seveda samoobsebi zastopi in na mestu slovenskih se šopiri predpotopna pisava Kärnthen, včasih še celo Maria Elend! Tak „elend“ imamo s pošto! Da cenjeni čitatelji ne bodo mislili, da sem prizadet samo jaz, naj povem, da tudi drugi trpe na tem šikaniranju. V vzgled, da se more vsled tega zgoditi občutna škoda, hočem povedati sledeči slučaj: Zadnjič mi piše nek znanec z Dunaja, naj ga čakam na postaji Svetnavas, ker ima mimogrede nekaj važnega z menoj govoriti. Pismo je seveda zopet romalo na Goriško in predno sem ga dobil v roke, je bil oni znanec že davno za gorami! — Da bi me kdo napačno ne zastopil, se mi zdi potrebno pripomniti, da s tem dopisom nikakor nočem zadeti naše domače krajevne pošte. Nasprotno se mora pohvaliti, da izvršuje redno in točno svojo nalogo, samo želeti bi bilo, da dobi dvojezičen napis. Ambulančnim uradnikom pa je res že skrajni čas pojasniti, da oni niso plačani kot vsenemški šoviniisti, ampak kot c. kr. uradniki, ki morajo poznati geografijo in imena krajev in kronovin v obeh deželnih jezikih. Naše poslance pa prosimo, naj vendar enkrat napravijo konec takemu škodljivemu in grdemu ravnanju.

Šmihel pri Pliberku. Naše občine imajo precej dela, katerega morajo opravljati zastonj za državo. In vedno več je tega dela, tako da bo sčasoma že vsaka kmetska občina potrebovala posebnega in študiranege tajnika. Vedno novi predpisi, vedno nove naredbe! Upali smo, da bo sedaj vsaj v vojaških zadevah boljše, ko je prišla nova postava o vojaških taksah, katere morajo plačati vsi tisti, ki so vojaščine prosti. Toda motili smo se! Tudi v tem oziru je slabše. Vsak, ki je vojaščine prost, se mora oglasiti pri občini in izpolniti navadno kar dve poli različnih stvari, katere hoče država vedeti. Ker se ta priglas lahko zgodi tudi ustmeno, se morajo te pole navadno izpolniti v občinskem uradu; in tako nastanejo zopet nove pisarije; in še kako nepotrebne! Od sto takih, ki niso vojaki in se morajo priglasiti, je treba mogoče peterim kaj plačati; za vse druge nevojake so pisarije v resnici nepotrebne in vendar se mora vse izpolniti. Za taka dela naj pač država občinam kaj plača!

Pliberk. Čuje se, da hoče grof Thurn med pliberškimi kolodvorom in Sorgendorfersko pivovarno zidati tovarno za železo. V to hoče porabiti za električne naprave tudi vodno moč v Lipici. Ne bi bilo slabo, če bi dobilo tudi mesto Pliberk na ta način električno razsvetljavo, da bi v prihodnje mogel tisti, ki je bil na trgu s palico napaden, svojega nasprotnika vsaj spoznati. — Morda bi bila ta električna moč porabljiva za sosedne vasi, na primer za mlatilnice, rezalnice i. t. d. Saj je vodna sila v Lipici tako velika, da je v stanu proizvajati nad tisoč konjskih moči. — V Pliberku se bo, kakor se govori, v kratkem zidala nova šola, katera je v resnici potrebna, ker v „naprednem“ Pliberku še zdaj nimamo pravega šolskega poslopja. Otroci se potiskajo iz ene občinske hiše v drugo. Zidalo se bo pa menda šolsko poslopje le v tolikem obsegu, da bodo imeli v njem prostora samo otroci iz občine Pliberk in iz vasi Podgora. Dosedaj so bili v Pliberku vsi šolski prostori prenapeto napolnjeni, lepa šolska poslopja v Libučah, pri Božjem grobu in v Tunelu pa so bila do malega napolnjena, ker silijo vsi otroci iz sosednih občin v mesto. Samo nekaj bi svetoval Pliberčanom: naj zopet enkrat upeljejo slovenščino kot obligaten predmet v ljudsko šolo, kakor je bilo to v prejš-

njih časih. Opazil sem namreč, kako težko se godi mlajšim Pliberčanom pri „kšeftu“, ker ne znajo zadosti slovenščine. — Ne mislite, dragi Pliberčanje, da Vam želim s tem kaj slabega. To je samo dober nasvet v vašo korist. Vem, da je vsakemu slovenskemu Korošču tudi nemščina potrebna, slovenski jezik pa ni samo kot materin jezik prvo, kar moramo ljubiti in spoštovati, ampak tudi potreben, kajti pliberška okolica je vendar čisto slovenska. Do prihodnjic pozdravljeni! Do tedaj pa bom zopet kaj sporočal.

Glinje. „Slovenska čitalnica v Glinjah“ priredi v nedeljo, dne 9. februarja, predpušno veselico s petjem, tamburanjem in igro. Čisti dobček veselice je namenjen čitalnici, katera razširja v našem kraju izobrazbo in z njo narodno zavednost in narodni ponos. Vsi, ki vam je na srcu napredek Slovencev v Rožu, prihitite v kolikor mogoče velikem številu k tej veselici, kjer se boste kratkočasili in razveseljevali nad mило slovensko pesmico in nad krasnimi glasovi nežnih tamburic.

Apače. Našo podružnico Ciril-Methodove družbe bo treba zbuditi k novemu življenju. Naše ljudstvo je navdušeno za narodno stvar in dobro ve, kake zasluge si je že pridobila naša šolska družba za probujo in napredek slovenskega naroda. Še dobro se spominjamo, kako navdušenje je bilo med nami Apačani, ko so nas pred leti obiskali izvrstni pevci iz Glinj in nas razveseljevali s krasnim slovenskim petjem. Tedaj smo spoznali lepoto slovenske pesmi in našega milega materinega jezika in marsikdo izmed nas je z navdušenjem zaklical: „Slovenska pesem je pa v resnici lepa“. Dobro je nam še v spominu lepo petje glinjskih pevcev in želimo si jih še večkrat slišati. Zato bi bilo dobro, da skličemo občno zborovanje naše podružnice in povabimo tudi slavne pevce iz Glinj. Gotovo bodo radi prišli.

Dob pri Pliberku. (Napreden kmet iz Pliberka.) Dobro se nam sicer godi tukaj, a nekaj je, kar nas zelo teži: To je oni grozni klánec pri Žvabeku. Vsak, ki je hodil kedaj to pot, se je moral jeziti nad to deželno cesto. Mesto, da bi prišel v dveh minutah čez ta jarek k Luciji, rabi skoraj pol ure. Kaj pa šele oni, ki mora voziti kaj težkega. In koliko hlodov se zvozi čez ta klanec. Država naj prispeva od svojega prebitka kako malenkost, mesto da povišuje oficirske plače, ki so itak že dosti visoke. Tudi dežela naj se nas podjunskih kmetov bolj spomni, ker ravno tako plačujemo davke kakor drugi. Za to imata država in dežela dosti denarja, da podpirata z različnimi loterijami in bogve še s čim nam sovražno nemško „Südmarko“ in „Schulverein“, ki imata nalogo, nas slovenske kmete spraviti z naše zemlje. Na ta način se ne more napraviti blagostanje v državi in deželi. Tudi država in dežela imata dolžnosti do svojih podložnih, ki jima plačujejo davek. Država in dežela naj vendar enkrat pokažeta, da znata izpolniti svoje dolžnosti tudi proti nam podjunskim kmetom. Potreb imamo mnogo; ena med njimi je tudi zboljšanje te ceste.

Borovlje. Tukaj razsaja med delavci huda influenza; vsak čas mora kateri delo zapustiti in iti v postelj. Če nas pri sedanji draginji še bolezni tepe, se nas mora res obžalovati.

Črna. Dne 21. t. m. je umrl po kratki, zelo mučni bolezni, gostilničar g. M. Tschernitz, p. d. Reš. r. Komaj 41 let star je moral že zapustiti svoje domače ognjišče ter se podati v naročje matere zemlje. Kakšen ugled je užival naš rajni prijatelj pri ljudeh, je pričal njegov pogreb 23. t. m., katerega se je udeležilo ogromno število njegovih sosedov in prijateljev. Žalostni so ga spremljali na njegovi zadnji poti k večnemu počitku, kjer mu lepša zarja sije nad zvezdami. V miru počivaj!

Prošli teden je tudi umrl g. Hriberšek v Celovcu, ki si je kot dolgoletni n. dučitelj v Črni pridobil mnogo zaslug za vzgojo mladine. Hvaležen mu bodi spomin!

Prevalje. Ljudska šola je že zaprta od 7. januarja zaradi osepnic in ošpic, na katerih je mnogo otrok zbolelo. S poukom se prične zopet

3. februarja, če bode do takrat ponehala nalezljiva bolezen.

Leše pri Prevaljah. Dne 23. jan. t. l. je bil aretiran še mladoletni Engler, ker je prejšnji večer napadel nekega drvarja, ga vžugal z odprtim nožem ter mu potem pobral gotovino iz žepov. Engler je bil še kot fant kaznovan radi tavine, pozneje je odšel na Prusko, kjer je bil spet radi nekega hudodelstva kaznovan s triletno ječo. Po prestani kazni so ga poslali po odgonu nazaj v domovino, kjer pa je pokazal, da mu je bila ječa le dobra šola za hudodelstva.

Svetna vas. Pri tukajšnji postaji so nagromadene cele gore lesa za parno žago bratov Pecile. Vsak dan dovažajo vozniki iz bližnjih vasi nove panje in Žingarca kar bobni, ker se spravlja tam nasekani les po rižah. Parna žaga pa reže, cvili in sopiha, da kar v ušesih buči. Tu vidimo delavnost in podjetnost, kakršne dosedaj še nismo navajeni. Vse se giblje, trudi in peha, kakor da bi se šlo za stavo. Pri pogledu na to uspešno podjetje pa je menda še malokateremu domačinu prišlo na misel, da bi se nahajal namesto tujcapodjetnika, tukaj lahko domač človek in da bi lahko služili mesto italijanskih delavcev, domačini. Saj nikdo ne more reči, da bi nam manjkalo kapitala; če bi ne šlo drugače, imamo denarne in kreditne zavode, tudi delavnih rok nam ne manjka, pač pa duha, ki išče vedno novih ciljev in ki koraka z napredkom drugih ljudi. Cela vrsta vzrokov bi se dala navesti za to pomanjkanje podjetnosti. V prvi vrsti pač lastna nemarnost v zrelejših naših letih, v katerih bi se vsak sam zase še mogel učiti in izobraževati; potem pa tudi neizmerno pohajkovanje po gostilnah, katerih pomen se vidi in najde samo v ubijanju časa, v kvartanju, kegljanju in praznemu obrekovanju, namesto da bi v gostilnah kaj koristnega govorili, se posvetovali in spočili od dela. Ali predaleč sem že zašel. Ropt parne žage in mravljinje delo pri tisti, mi le vzbudilo te misli. Morda še koga drugega vspodbode na premišljevanje.

Slov. Plajberg. Zima je tukaj dosti mila, ker je naš kraj zavarovan z visokimi gorami proti mraznim vetr. m. Na solnčnih robih je v nekaterih krajih že popolnoma kopno, tako da bi se že koze pasti mogle, če bi jih še kdo kaj imel. To pa ni več mogoče zaradi slaboznanih gozdnih in lovskih postav. Te postave so nam onemogočili nekdanjo tu cvetočo živinorejo, ker so se prestrogo izvrševale. Koz, kakor rečeno, menda sploh nikdo več nima, goveje živine je tudi več kot polovica manj, ovac se od leta do leta manj redi, vse to pa zato, ker je nam paša skoraj povsod zaradi omenjenih postav zabranjena. Ona gospoda, ki daje postave, je pač preklicamo kratkovidna, da se ne izrazim ostreje. Na eni strani kuje postave proti paši, torej proti umni živinoreji, na drugi strani pa kliče nebo in peklo na pomoč proti draginji, ki je prav vsled teh postav nastala. Seveda, kmet, drži vedno potrpežljivo svoj hrbet, da te tepe postava in da te obrekuje ves svet radi draginje, a sam pa plačuj davke in posle vedno višje! Za pritožbe pa najdeš povsod gluha ušesa. Ker nam torej ni več mogoče se v toliki meri pečati z živinorejo kot nekdanj, moramo pač gledati, da pokrijemo z drugimi dohodki vedno rastoče vsakdanje in letne potrebščine. Zato so se kakor po dogovoru vrgli vsi kmetovalci na gozde, kdor jih še ima. Seveda skibi vsakogar, kaj bo v prihodnje, ko usahne tudi ta vir dohodkov; ali kaj se more, druga pomoči ni in sila železo lomi. Poleti je pela v naših komaj doraslih gozdih sekira, da je odmevalo od gore do gore, sedaj pa je ves Plajberg, kar leze in hodi, na poti, da vozi debeli in drobni les na žage, na postaje v Rožni dolini in na trg v Borovljah. Toliko lesa, kot letošnjo zimo, se menda še ni izvozilo iz naše občine in se bo tudi težko zopet kedaj. Cena lesu je sicer znatno poskočila vsled nove železnice, ali vendar ostane glavni dobitek lesnim trgovcem in prekupcem, katerih kar mrgoli. Pa tudi ta gotovina bo skoprnela kakor sneg spomladi in naš pogled v bodočnost ostane mračen. Dobrega gospodarja pa boli srce po-

sebnost zato, ker je padlo mnogo mladega gozda, ki je začel šele najbolj pridelovati. To so torej pritožbe z naših gor. Mogel bi sporočiti še žalostnejše novice, vendar naj bo za danes dosti.

Narodne zadeve.

Veselica družbe sv. Cirila in Metoda dne 2. februarja v Ljubljani. V zadnjem trenutku še enkrat opozarjamo vse koroške slovenske narodnjake, da se udeležijo te imenitne veselice. O posebnem vlakcu, ki ga obeta „Mir“ v dveh ali treh tednih v Ljubljano k Meškovi igri, še ni gotovo, ali bo vozil; vsaj mi o tej priveditvi nismo sprejeli še nobenega obvestila.

Občni zbor koroške podružnice slov. planinskega društva se bo vršil v petek dne 14. februarja v Celovcu. Vspored: Poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu 1907. Kje se bo vršil občni zbor, se še pravočasno objavi v časopisih.

Nemški nacionalci na Štajerskem proti razširjenju ljudskih pravic! Pred kratkim je imel dež. sodni svetnik Markhl v Celju shod, na katerem se je končno odločno izrekel proti razširjenju volilne pravice za deželni zbor; povedal je tudi, da bi na tak način profitiral kmetski in delavski stan v narodnem oziru pa Slovenci. Sklenili so končno tudi neko resolucijo, v kateri so se zborovalci odločno izrekli proti razširjanju volilne pravice v deželni zbor! Ali je to svobodomiselnost? Pri zadnjih volitvah v deželni zbor je volilo 223.338 volilcev. Od teh je bilo volilcev nemške ljudske stranke, nemške radikalne in nemške kmetske stranke komaj 38.467, torej niti peti del. Od teh pa je volilo kandidate nemške ljudske stranke komaj 16.000 volilcev, torej komaj trinajsti del. In nekateri od tega majhnega dela hoče odločevati o volilni pravici celega prebivalstva!

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 30. januarja 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13.60
Rž	„	13.—
Oves	„	5.60
Koruza	„	9.60
Ajda	„	9.—
Ječmen	„	9.60
Pšeno	škafec	3.80
Fižol	kila	20 do 24 vin.
Špeh	kila	1.52 „ 1.60
Meso (svinjsko)	„	1.30 „ 1.40
Seno (sladko)	100 kif	9.—
Seno (kislo)	100 „	7.60
Slama	100 „	5.40

Kako ozdraviti bolno vime?

Ako molzni kravi oboli vime, je to zelo nevarna bolezen! Kaj moramo v takem slučaju storiti?

Najprvo je, da se iz vimena odstrani mleko, torej da kravo pomolzeš. To pa moraš storiti na vsak način, četudi ima krava bolečine. Da pa kravi ne napraviš nepotrebnih bolečin, moraš molziti tako, da stiskaš zizke, ne pa vlečeš. Pri tem je priporočati, da namažeš vime in zizke z mastjo in sicer z nesoljeno svinjsko mastjo. Mast napravi vime, posebno pa bolne dele mehkejšo in pripomore, da vime hitreje celi.

Ako molzni kravi oboli vime, posebno pa, če se vime vname, je najboljša domača zdravilo parna kopel (Dampfbad). Parno kopel napraviš zelo priprosto. Napolni žehhtar vode in vrži v njega žareč kamen (kremen) in drži žehhtar pod vimenom. Ako deneš v žehhtar poprej nekoliko

roč, katere dobiš med senom, je parna kopel še boljša in vime zdravi hitreje.

Dobro pa je tudi, če popariš rože, deneš iste hitro na rjuho in jo privežeš kravi čez hrbet tako, da pridejo poparjene rože na vime.

Kadar je vime po uporabi zdravila zelo vroče, devaj na isto mrzle obkladke ali pa ga namaži prav tenko z ilovico, kateri moraš pridjati jesiha in dobro zmešati. Ko se ilovica posuši, umij previdno vime z mlačno vodo in ponovi vse to, če je treba tudi večkrat.

Svetovna politika.

Zunanja.

Med državami Kina in Japan ni pravega miru. Japonci hočejo komandirati tudi Kineze in jim delajo sitnosti. Nasprotno se pa obnašajo tudi Kinezi tako, kakor da bi se pripravljali na vojsko.

Tudi v Portugalu poka. Tam se širi revolucija vedno bolj in bolj in vlada se je komaj ubrani. Že je pripravljena španska država, da s svojimi vojaki pride Portugalski na pomoč.

Znotranja.

V parlamentu zborujejo sedaj razni odseki in bomo o tem poročali prihodnjic.

Raznoterosti.

Burno vreme je bilo zadnje dni na Dunaju. Burja je bila tako močna, da je bilo poškodovanih mnogo ljudi. Veter je prevrgel par težkih vozov, odnesel izložene omarice in prevrgel celo neko čakalnico tramvaja.

Da se bo lažje morilo! Znano je, kako hitro in strašansko delajo nove vojaške Maksimpuške, s katerimi se naenkrat lahko odda več strelcev in se tudi hitro zapored strelja. Strelja se seveda lahko iz zasede, tako da sovražnik ne vidi, odkod da pridejo strelci. Toda eno napako so dosedaj te puške še imele! Sovražnik je lahko iz pokanja spoznal, kje da so nastavljene. Na tak način je znala potem artilerija pošiljati tja svoje karteče in krogle ter razšropiti strelce. Sedaj pa je izumil neki angleški inšpektor pri vojakihih sredstvo, s katerim se glas in pokanje zaduši tako, da se te puške na 500 m daljave ne more več slišati. Radi te iznajdbe se seveda vojaški krogi zopet veselijo! Saj imajo eno sredstvo več, zato da se v vojski hitreje in varneje mori!

Surovo maščevanje. V vasi Ruda na Poljskem je čula neka kmetica ponoči, da nekdo hodi v njenem hlevu. Slutila je takoj, da je to kak tat, in zbudila moža, njegovega brata in sosede. Vsi so oboroženi šli v hlev in tam res ujeli tata, ki je ravno hotel odpeljati eno živinčce. Kmalu so tatu imeli na tleh, ga zvezali in mlatili po njem s cepci in drugim orodjem. Na pol mrtvega so obesili na neki klin v hlevu tako, da mu je glava visela navzdol. Reveža, ki je imel roke in noge zvezane in si ni mogel čisto nič pomagati, so pustili potem celo noč viseti. Zjutraj so ga našli mrtvega. Žendarmerija je zaprla vse te krvoločne „sodnike“.

Nesreča na železnici. Dne 20. januarja trčili so v Milanu na mostu Aquabella trije vlaki skupaj. Posledice so bile grozne. Posamezni vozovi so se zarili drug v drugega; potniki so vpili in

klicali na pomoč. Dosedaj so dobili več kot 20 oseb že mrtvih in okoli 30 težko poškodovanih.

Pravi princ kmetovalec — na Angleškem. Znano je, da angleški kralj Edvard posebno posepuje kmetijstvo. Na Angleškem se je namreč industrija na škodo kmetijstva tako razširila, da je kmetijstvo popolnoma začelo propadati. Angleški kralj je radi tega uredil takoimenovane vzorne kmetije, kjer se gospodarji pod njegovim vodstvom. Strogo gleda na to, da kmetija vedno več nese in pošilja svoje pridelke celo na razstave. Zato je tudi ukazal, da se mora posvetiti princ Erik kmetijstvu. S tem hoče doseči, da vlada tudi po njegovi smrti skrbi za kmetijstvo. Gotovo jako hvalevredno.

Sodnik in kmet na Bavarskem. Nekega kmeta, ki je vozil gnoj na polje napadel je na polju velik mesarski pes in ga ni pustil naprej. Kakor se je hotel premakniti s konjem, zaletel se je v konja in ga hotel ugrizniti. Ko je postalo to kmetiču preneumno, je šel s špicami gnojnih vil proti psu, in ko pes le ni odnehal, mu je zadel vile v goltanec, da je poginil. Seveda ga je lastnik psa tožil za odškodnino. Sodnik vpraša kmeta, zakaj ni šel najprej z zadnjim koncem proti psu? Kmet pa ga je zavrnil z vprašanjem: „Zakaj pa pes ni najprej šel s svojim zadnjim koncem proti meni!“ Tožitelj je zgubil pravdo.

Zdravilo, katero naj pomaga vsem. Kdor dandanes le malo bere časnike, zve vedno o kakih demonstracijah. Danes demonstrira ta ali ona stranka v državnem zboru, jutri v kakem zborovanju i. t. d. Tukaj demonstrirajo delavci, tam obrtniki, enkrat trgovski pomočniki, potem zopet dijaki, skratka cel svet je po koncu. Vsak stan se pritožuje in zahteva več pravic. Če se pa to zgodi javno, skupno in precej glasno, potem pravimo, da demonstrirajo. Včasih take demonstracije tudi kaj pomagajo, posebno če kažejo prav odločno ljudsko voljo. In nato so mislili tudi berači v mestu Palermo, ki leži na jugu Italije v Siciliji. V tem mestu živi skoraj polovica prebivalstva samo od beračenja. Drugega ne delajo, kakor da „fehtajo“ pri tujcih, ki pridejo gledat solnčnato Italijo. Ker pa postaja to beračenje tujcem vendar že sitno in ker radi tega ne prihajajo več v tako velikem številu, sklenil je magistrat mesta Palermo, da se mora kaj zgoditi proti beračem. Vsakega, ki so zasačili pri beračenju, so zaprli. „Kaj — so rekli berači — tako hočete vi zaničevati naše pravice, tega si ne pustimo dopasti!“ Zdaj so pa še berači sklenili, da hočejo — demonstrirati. V dolgih vrstah so primarširali pred magistrat vsi enooki berači, hromi, krumpasti in posestniki lesenih nog s svojimi ženami in otroci — skratka vsi tisti, ki so se preživljali z milodari. Pred magistratom so upili in zmerjali, potem pa imeli zborovanje, na katerem so se zavzemali za svoje pravice. Na koncu pa so sklenili tudi resolucijo, da si ne dajo vzeti pravice do svojega stanu drugače, kakor če jih mesto dobro in prijetno vzdržuje. Magistrat se dosedaj še teh groženj ni ustrašil, tem manj ker ve, da so ti sicer berači, pa ne reveži.

Varuj nas kuge in lakote! V nekem angleškem časniku čitamo nekatere številke o koleri. Do novembra lanskega leta je bilo na Turškem, južnem Ruskem in v Perziji 11.472 bolnikov, ki so zboleli na koleri. Seveda je to le majhen del, kajti koliko umrje v teh krajih ljudi, da se sploh ne zapiše zakaj in na čem je umrl. Pozimi seveda malo poneha, ker veliki mraz ne pripusti razširjanja boleznii. Toda spomladi je zopet nevarnejši čas in zato zahtevajo zdravniki, da se naj v mejnih krajih prav odločno dela proti tej strašni bolezni. Ta strah tudi ni popolnoma neopravičen, ker so obolele pred leti tudi nekatere osebe v vzhodni Nemčiji in celo tedaj, ko je bilo na Ruskem mnogo manj te bolezni. Sedaj pa je v nekaterih krajih nastopila kuga jako hudo in bo treba za prebivalce Avstrije in Nemčije na meji jako natančne previdnosti.